

Передплата

на «РУСЛАНА» вивозять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . . . 2 зр. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 16 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу не вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові по два дні крім неділь і руских свят о год. 6-їй пополууді.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9 ул. Коперника (Ліндога ч. 9.) Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламації неопечатані відля від порта. — Оголошеня згадані приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Словінський голос.

«Der Süden», тижневник віденський, що від трьох літ щиро заступає інтереси полудневих Славян, пише про розв'язане парламенту таке:

Alea jacta est. Парлямент розв'язаний. Др. Кербер рішив ся на послідну пробу, щоби злагодити суперечности між Німцями а Чехами, зневолити чеських послів до залишення обструкції, а парлямент здіяти активним. Від старого парламенту не надіяв ся др. Кербер позитивної праці. Тож найшов ся він перед альтернативою: або подати ся до димісії, або розв'язати парлямент. Наколи д-рови Керберови було би свobodно, пійти за «своєю» волею, то він напевно був би просив о димісію. Лише з висшого розказу лишив ся він на чолі кабінету і — розв'язав парлямент.

Чи ж новий парлямент буде активний? Хорватські послы вернуть в повнім числі до нового парламенту, а може придбають собі ще два нові мандати, які здобудуть на італійських іредентистах в Істрії. Хорватські послы, а з ними і словінські не зв'язуть ся а ргіогі обструкцією. Слідом їх повинні пійти і ново-вибрані чеські послы. Їх не повинні в'язати ухвали послів старого парламенту. Нові послы мають право свobodного вибору політичної тактики. Політичну тактику нормують обставини, а ті будуть відмінні в новім парламенті.

На жаль, годі надіятися від молодоческих політиків такого поведени. Ними заволоділа пристрасть. А чи розважили конституційні заступники чеського народа всесторонно наслідки, які зможе повести за собою відновлена обструкція? Ми би зрозуміли чеську обструкцію, наколи би могли мати певність, що ся обструкція зневолить корону до зміни конституції в користь чеського народа. Але з коментаря, яким правительство виправдало розв'язане парламенту, виходить, що скорше прийде в нас до абсолютизму. Розвести наново обструкцію в новім парламенті — значить одно, що грати ся з огнем. Таж правниця нераз докорювала — і справедливо — обстругуючій лівниці, що она підкопує основи парламентаризму. Але щоби вольнодумні Чехи трудили ся над знищенням послідної тини парламентарної свobody — сего не можемо зрозуміти.

Під кінець сего місяця має зібратися в Празі конгрес австрійських Славян, щоби зрішити, яке становище мали би Славяни заняти до нових виборів? Ми не противні такому конгресови. Але шкода, що вже давніше Чехи розділили інтереси свої від інтересів полудневих Славян. Коли кликано чеських послів на договори з лівницею, тоді вже повинні були чеські делегати сказати Німцям, що треба буде в рівній мірі подбати і про національну рівноправність полудневих Славян. Якби чеські послы були мали більше згляду на інтереси і бажаня других Славян взагалі, то справи пішли би імовірно инакше. Тоді була би і солідарність славянська лучше обезпече-

на як тепер. Надіємо ся проте, що на праскім конгресі солідарність славянська відновить ся та що Славяни заодно стануть в обороні своїх інтересів. Задачу правниці буде, покласти кріпші основи під славянську взаємність.

При с'їм не можемо поділяти мнїня правительства, котре хоче справи економічні висунути на перший плян, поперед національні. Се в Австрії неможливе. На таку процедуру можуть згодити ся лише Німці, ситі національних прав, а стремлячі до гегемонії. Славяни не легковають ні економічних, ні соціальних справ, але передовсім треба вже раз покінчити з національними кривдами. Славяни пересвідчені, що національна рівноправність облегчить розв'язку економічних питань. Але ми пересвідчені також, що і посредством обструкції національне питання не буде зрішене. Оно мусить перейти через парлямент. А хто спинює національне законодавство, той ділає на шкоду Славян. — Стілько — «Der Süden».

До виводів спх не хочемо додавати на разі ніяких коментарів. Се щирий поклик полудневих Славян до Чехів, щоби они, з огляду на певну будучність і забаганки значної частини німецьких послів, уможливили активність нового парламенту, а не пускали воду на млинок німецьких централістів, що в абсолютизмі добачають своє спасенє. Про намірений славянський конгрес в Празі нас доси не дійшли вісти. Ми — прочім — не радо би взяли участь в такім конгресі під теперішню хвилю, позаяк до «горючого огню» не змогли би докласти нового підпалу. Тепер рішає ся питання австрійське і конституційної свobody австрійських горожан.

Народи — не пропадуть...

Цісарський розказ дневний.

Цісар видав слідуючий, датований з Ясла д. 16. вересня, розказ дневний, звернений до міністра війни:

З оправданою надією я очікував маневрів, в яких взяли участь війська I, VI, X. і XI. корпусу, а зразом великі відділи обох краєвих оборон, поділені на армії і поставлені під провід досвідчених вождів. Сі дуже знатні часті оружної сили виявили не лише свою воєнну вдатність, що мене дуже задовольнило, але виявили також сильну лучність і взаємну приваляльність до себе, зміряючи до високої цілі.

Се поновлене ствердженє знаменитого духа і незломно вірних мені чувств війська і обох краєвих оборон стало радостю для мого сердца, коли шні в їх імені его цісарєка і королівска Високість генерал оружя, архикнязь Райнер, в пориваючих словах висказав мені глибоко відчуті бажаня щастя і благословенства з нагоди недавнього торжества 70-літних уродин.

Справді символічно наступила ся манифестация після вс'х, так цінних для мене, а попереджаючих єї пнших, вказуючи на оружну силу, як на спільний, сталевий щит, що охоронить вітчизну. Я певний, що ціла сухопутна, оружна сила відчуж разом зі мною, коли звід-

си, з поля маневрів, з найповнішим признанєм згадаю про нашу маринарку, яка завсїгди, а тепер як-раз серед особливо тяжких умовий в далекій східній Азії з такою хвалою підносить фану Австро-Угорщини.

До глибини порушений, дякую горячо цілій моїй оружній силі за єї незрушену вірність і посвяту для високого заводу і для моєї особи та з глибини сердца жєлаю, щоби Всемогутність Бога поблагословила наші прапори і фани для добра дорогої вітчизни і мого дому, якого гордість і хвала полягає в узлі, котрий лучить те, що з'єднали столїтя.

Положенє руских кольоній в Парані.

Прудентополіс 19. липня 1900.
(Кінець).

Тепер ще трошки о праці нашій місійній по других кольоніях руских.

Тамтого року, поміж иньшими, відбував о. Мартинюк чотиронедільну місію на рускій кольонії Люцені. Підчас місії напали на него озброєні в револьвери і ножі шизматики польські, на чолі зі своїм незалежним сьвященником (з фаху шлюсаром а не сьвященником) і хотіли забити. Наші люде ледви силою їх прогнали і мусіли вартувати день і ніч.

Тепер о. Мартинюка нема в Прудентополіс. Від 8. мая є в дорозі місійній по руских кольоніях паранських. Першу місію відбув на кольонії Ріо-Кляро. Звідтам поїхав на руску кольонію Жангада (Jangada), де ще від чотирох літ Русини свого сьвященника не виділи. Виглядали его як спасеня, але страшно закінчила ся тая місія. Тиждень тому назад вичпав я в бразилійських і німецьких часописях проражаючу для мене відомість, що в Жангаді, де прибув рускій сьвященник до Русинів на місію, напали солдати (вояки), почали стріляти і убили одного старенького чоловіка, девятьлітну дитину і богато ранили. Обурені часописи домагали ся інтервенції чужосторонних агенд консулярних. Я чекав на бльші відомости від о. Мартинюка. Нині я отримав лист. О тій події пише о. Мартинюк коротенько: «Вислав я до Отця лист по першій місії на Ріо-Кляро. В неділю по Вознесеню вечером станув я на Жангаді між нашими — і то так плів я з Barra Feia парівцем день один до Porto União, а відтак пішки 36 кілометрів на кольонію Жангаду... Погода сприяла мені до праці підчас цілої місії. Було зі мою ту ріжно: і захрип і ослаб, но Божя сила скріпила мене так підчас місії як і по місії. Більше грозило мені лихо ту, чим колись на Люцені. В Зелені сьвята, в неділю, о півночі напали салдати, числом 13, на дім Стефана Микилити, родом з Бутин і справили страшну, варварську різню. Казав я хлопцеві тоє все описати в листі до Пр. Софрон'я. В хвили, коли се пишу, нахожду ся вже в Ріо-Кляро, при порті Barra Feia. Тут працював я вчера (26. червня) і нині, а завтра відходжу на другий висинал першої кольонії і тут зачинаю другу місію».

Згаданий хлопець Юрко Каровець, котрий товаришить о. Мартинюкови в подорожі місійній, пише: «Переночувавши на Жангаді в першій хаті нашого Русина, на другий день (а то була неділя) пішлисьмо в середину кольонії, щоби нашим бідним Русинам Службу Божу відправити. Але щож: нема ні каплиці, ні хати, ні стола,

ні свічки. Пішли Отець вибирати пляц на церков. Вибрали з людьми пляц і казали, щоби на другий день люде зійшли ся і поставили якубуду, щоби було де бодай Службу Божу відправити. На другий день люде зійшли ся, одні фойсовали (тяли ліс), другі планували, треті землю звозили і так за цілий день справили пляц. На другий день зійшли ся знов, натяли прутів-рощохів і спняли буду. На третій день в середу до полудня пошили тую буду соломною, постарали ся о кілька свічок лоівок, якогось кавалочок стола і Отець відправили Службу Божу, а по полудни зачала ся міся. В неділю в самі Зелені сьвята Отець закінчили науки і люде вертали до дому. На дорозі двох людей заплали салдати і хотіли застріляти. Ті видячи, що нема ради, одному і другому салдатови дали поза уха так, що ті задерли ноги до гори і самі зачали втікати. — З другого боку дороги вилетіло знов сімох салдатів (була то змога). Ті люде не мали вже як втікати і почали кричати. Недалеко мешкав Бразиліянин, вибіг з своїми синами і один з синів дав салдатови ножем через плечі. Тоді салдати кажуть до Бразиліяна: «ні, ми тільки так собі жартуємо». Тим часом тих двох людей втікло.

Того самого дня (по скінченій міся) о. Мартинюк сповідали. Приходить чотирох салдатів до каплиці подивити ся і розглянути ся, де Отець ночують і чи багато є ще зібраних людей. Коби то було кому хоч прийшло на гадку, що сеї ночі хочуть салдати виправити нашим людем різню, тоби були або повсікали в лісі або бодай були би собі приготували яку зброю. Але ніхто не сподівав ся.

Вже була 11. година в ночі Отець положили ся вже були, бо були по місяї дуже змучені. Спадають салдати насамперед до хати Отця. Побіч хати була кухня. Пукають в стіну до кухні і питають, чи ту ночує сьвященик. З середини відповіли, що не ту. Забрали ся і пішли до хати дяка, думаючи, що о. Мартинюк там ночує, бо до тепер там почували.

У дяка ночувало до 30 людей. Лягали, дякуючи Богви, що за чотири літа перший раз вислухали наїк сьвятих. Аж ту спадають салдати. Там почувала дівчина, котру они знали. Щоби зробити заціпку, біють в двері і кричуть до тої дівчини, щоби ішла з ними побалувати ся. А дівчина каже: «Тато не хоче пустити, бо Отець на вауці наминали, що по ночах ходити дівчатам з салдатами по баях є гріхом». Тоді салдати почали бити в двері і колоти пожами. Они мали при собі тільки ножі, а наші люде передоконче боять ся ножів. Рушили ся хлопці і вигнали салдатів. Салдати кинули ся з ножами на людей. Грицько Гаса, з жовківського повіту, заплав за якийсь дрючок і напоначки почав боронити ся. Як потягнув дрючком, то аж трох їх положив. Двох встало за кілька хвиль, а один вже не став. Салдати всіли на коні і погнали до Жангади (4 кілометри від кольові наших людей). Перед альфересом (капітаном) наговорили, що наші люде напали на салдатів, одного убили, двох покалічили, а тепер — кажуть — тебе хочуть забити. Запитий альферес отворив магазин, видав карабіни, всів на коня і пігнав з салдатами на кольонію. Люде, відогнавши салдатів, думаючи, що вже буде спокій, положили ся і позаспняли. Салдати, з альфересом на чолі, обступили довкола хату (а було їх 13). На гвалт, крик, огонь, кулі сиплять як дощ; хто з хати, поміж ножі і кулі втік, то щастє, а хто втічи не міг, то від кулі або ножа зістав на землі. Там, де ми ночували, то господар втік в ліс, а нас спячих лишив і навіть нас не збудив. Аж один чоловік, окровавлений від куль, доліз ще якое до Отця і дав знати, що салдати ріжуть людей і зараз на Отця мають напасати. Тоді ми — а була 1. година в ночі — схопили ся і почали втікати в ліс.

Дяк дістав три кулі і девять ножів в живіт. Так і другі люде покалічені, а кров ляла ся рікою. Двох чоловіків: Гриця Гаса і Карпа (котрий від самого альфереса дістав кулю) заплали і поволікли до кадеї (до арешту), віддаленої три кілометри. Як їх волокли, то дорога так була кровію залята, якби ішов і воду ляв. Ми ту дорогу виділи, бо о. Мартинюк на другий день раненько йшли обох сповідати на смерть. Хто знає, що би і Отцеві було стало ся, если би не були втікли. Від того часу день і ніч варта

стояла коло Отця, бо казали, що Отця такої забють. Грозили, що Отця убють, як будуть повертати з Жангади до Porto Unias. Але нічого не зробили, бо з Отцем йшло багато наших людей.

Додам, що майже в тім самім часі, така сама авантура була на кольоні Ріо Кларо. Комісар поліції напав з салдатами на руских кольоністів без найменшої причини і почав стріляти. А було то також в ночі. Однак комісар унавив сам від кулі.

То малесеньке з того, що ми переживаємо. Ми жертвуємо радо для бідних людей своє життя, здоров'я і сили, але в праці нашій не бажаємо крові людскої.

Заспляючи тепле поздоровленє, остаю з великим поважанєм

О. Сильвестер Кизима Ч. С. В. В.
Ігумен.

Гніздо чуми в Європі.

Чума не вигасає в Глясгові, а телеграми доносять про нові жертви страшної пошести. З сям зростає також небезпечність для цілої Європи, бо Глясгов є найбільшим містом Шкоції, а заравом морською пристанею, до якої припливають щоденно сотки кораблів з усіх англійських кольоній.

Глясгов лежить над рікою Клайд, около 33 кілометрів вище єї лиману. Послїдній перепис в р. 1891 виказав 564.986 людности, а приймаючи 20 процент зросту, можна висоту теперішнього населеня подати на близько три чвертини міліона голов. Надто окружає Глясгов вінець передмість, які теротеріяльно творять цілість з містом. Під адміністраційним зглядом кожде з сих передмість є самостійною громадою, а є їх аж 19, з числом населеня від 10.000—70.000. Отже разом з сими передмістями Глясгов має в двоє стілько населеня і досягає до імпонуючого числа півтора міліона людности.

Глясгов є першим, промисловим містом цілої Шкоції, третім з ряду що-до значеня, торговельним містом Великої Британії, після Лондону і Ліверполю, а вкінці і пристанею, яка завдяки поглибленого корита і геніяльним інженерским роботам, є приступною для найбільших морських кораблів, а о стільки безпечнішою, що лежить глибоко в лимані ріки. Приладженє пристани разом з потрібними доками коштувало 7 міліонів фунтів штерлінгів. Про рух кораблів в сій пристані може дати понятє сума доходів з оплат за уживанє пристани, яка минулого року винесла 353.000 фунтів. Торговельна флота Глясгова виносить 1.666 кораблів, між тим 1.116 парівців. До сегож пр. в р. 1896 прибуло до пристани 10.096 чужих суден.

Сей живий рух кораблів поясняє, що чума могла дістати ся як-раз до Глясгова, чи то з Індій, чи з португальських пристаней. До того ще і санітарні відносини в Глясгові не суть найліпші, а до недавного часу були просто страшні. Як фабричне місто, Глясгов витворює багато преріжних нечистотій та відпадків, а також і пущди та недостатку серед робучих клас. Догірна недавно переведено там основну каналізацію міста, заведено водопроводи і збудено 10.000 старих домів для розширеня і упорядкованя улиць.

Промисл Глясгова є дуже всесторонній, а визначаєсь в області ткацтва і виробів з зеліза. Трійцять тисяч парових варштанів вирабляє річно вовняних і бавовняних тканин за суму 4 міліонів фунтів. Спеціальностию є також будова суден.

Попри згадані санітарні урядженя завело місто також величезні комунікації. Вісім зелізничих дворців, получених з собою на різні сторони Шкоції і Англії, а в році 1896 вибудовану підземну залізницю на 10 кілометрів, яка лучить обі половини міста на двох берегах лиману ріки Клайду.

З політичного поля.

Нині, 18. вересня, збирає ся езекутивний комітет (будьто солідарної) лівниці під проводом Функого, щоби обговорити взаїмні відносини сторонництв німецьких в акції виборчій і рішати питанє, чи поодинокі сторонництва мають неза-

висимо ставляти кандидатури, чи на основі укладів? Здає ся однак, що на точці хапатні мандатів солідарність лівниці розлетить ся.

В минулу неділю відбуло ся на горі «Бляйк» громадне віче чеське (10.000 людей), на котрім ухвалено домагати ся державного чеського права. На вічі мав промовляти і б. провідник Молодочехів, др. Енгель, однак не явив ся на зборах.

Оноді скликав був (уміркований) пос. Дик в Празі своїх виборців, щоби зголосити свою кандидатуру. Др. Дик поставив притім внесенє, щоби в справі тактики парламентарної новим послам не вязати рук. Внесенє се прийнято, як і прийнято радо кандидатуру д-ра Дика.

«Reichswehr» з 16. вересня не надіє ся звороту до лучшого і в новім парламенті і сьміє ся з санацийної реценти Хлюмецкого. Бар. Хлюмецкий — каже «Reichswehr» — дуже лихий діягност. Він не пізнає ся на «австрійській» недузї. Чехи не «умучать ся» виборами, хоч би парламент і тричі розвязувано. Нині вже мусять правительство бути пригатоване на всякі есентуальности. Чеський варід поборює нині існуюче це трального парламенту (не всі Чехи. Прим. Ред.) і править ся національним фанатизмом(?). Але — додає «Reichswehr» — чеські послы наслідують лише обструкційну тактику лівниці. І они пробують беззглядною обструкцією покорити собі правительство і змусити єго до реституції лизикових прав, так само, як лівниці змусила правительство до відкликаня лизикових розпоряджень. Се консеквенція капітуляції гр. Кларо перед обструкцією лівниці. Ex-emplum trahunt.

«N. Pester Journal» хоче знати, що в Австрії на певно(?) прїйде до систованя конституції і радить Сельови, відготовити в Угорщині все так, щоби долитавский абсолютизм не нарушив в нічім «волі, інтересів і державної суверенности» Угорщини. З абсолютистичної ери в Долитавщині Угорщина повинна вигнати для себе як найбільші користи. Передовсім треба змінити правно-політичні відносини Угорщини до Австрії, обмежити число «сильних» справ і поробити деякі коректури в митово-торговельних відносинах обоїх половинць монархії. Долитавщина сама невдоволена з заключеної угоди (іменно націоналі і антисеміти). Они парікають на нас безнастанно, хоч ми їм пераз помогли знизити федеративні забяги Славян. Впрочім, ми мусямо дбати про свою екзистенцію і пильнувати, щоби «австрійський» розлад не переступив Літави. Як там Австрія в себе дома уладить ся — се нам байдуже.

Нове сторонництво чеське, т. зв. «Масариковці», возьмуть участь в нових виборах на власну руку. На днях устроїли они в Празі політичні збори, на котрих др. Масарик (звісний з розправки в обороні справи Польнянської) вголосив свою програму. Він не надіє ся добра з розвязаня парламенту, поки правительство (?) не заведе загального права голосованя. Притім осудив проф. Масарик дуже остро чеську обструкцію. Чеські послы, належачи до більшости парламентарної, могли в шакний спосіб змусити правительство до наділеня чеського народу національними правами. Обструкцією підкопують они австрійський парламент — на власну свою шкоду.

В Каринтії зголосили ся до мандатів польських виключно самі німецькі радикали в роді Лемішів і Дебернігів. Здає ся, що в тім краю, в третині заселенім Словінцями, Німці не допустять до вибору ні одного словінського посла. Доси заступав інтереси Словінців в державній радї один-одинокий посол, крилошанин Айшпілдер, член «Союза». Айшпілдера проскрібовано.

НОВИНИ.

— Календар. В середу гр.-кат. Чудо св. Михайла; рим.-кат. Януаря. — В четвер: гр.-кат. Созонта муч.; рим.-кат. Евстахія.

— Руский народний театр у Львові. В середу, 19. с. м. «Ямарі» оперета Целлера. — В четвер, 20. с. м. «Чумаки» народна комедия в 4 діях Тобилевича. — Початок точно о 7. год. вечером. — Денна продажа білетів в тов. «Руска Бесіда», Ринок ч. 10. і в «Народній Торговлі».

— Загальні річні збори товариства «Руслан», що опікує ся бідними учениками рускої гімназії у Львові, відбудуть ся дня 29. вересня о 9.

год. рано в VI сали академічної гімназії зі звичайним порядком денним.

— **Вирікають ся славянства** за приміром польських демократів також і польські ремісники. На недільнім «кравім вічу промисловців і ремісників» при останній точці денного порядку: «сирвава участі славянського віча в Празі», референт п. Найман силив ся доказати, що славянськість не має нічого спільного з інтересами промислу та що польські підприємці не можуть «бавити ся в таку політику». На вибране референта мимо опозиції краківського делегата п. Кособудзкого ухвалено відтягнути ся від славянського віча.

— **Катастрофа на Дунаю.** З угорського Дуна-Фельдвар доносять, що підчас праці над витягненням затопленого в маю корабля «Чонград» перевернула ся лодь з 14 робітниками, з яких виратовано лише чотирох.

— **Конгрес женщин.** В Парижі відбув ся недавно конгрес женщин, який радив через чотири дні під проводом пань Марії Поніон і Маргарети Діран та редактора Рен Вівіані. Найважливіші резолюції, ухвалені на конгресі, по зрлий розвазі виключно самих юристок є отсі: В виду того, що між мущиною і женщиною що-до моральности і відповідальности не можна зробити ніякої різниці, має знести ся всі існуючі для женщин виїмкові приписи. Обовязок військової служби має починати ся в 25. році життя мущии. Хто никаже ся, що є батьком родини, злочинної що-найменше з двох дітей, має ся єго увільнити від обовязку військової служби, а лише повинен він належати до гімнастичних і стрілецьких товариств. Хто ще не має дітей і не заповов домашнього огнища, має служити військово через якийсь означений протяг часу. Всею да, з виїмкою діточих захоронок, мають учити учителі і учительки, а наука від найвищих шкіл аж до університетів має відбувати ся спільно для молодіжки обох полів. До французьких законів належить доусити жалобу о батьківство, а оголошувати розправи над тою справою має заборонити ся. В законах не повинно бути бесіди про «батьківську власть», але лише про «батьківську оішку». Жена має мати свободу, заключати умови з торговлями і иньшими підприємствами та видавати процеси — без призову мужа. На сім конгресі обговорено також справу «нормального строю» (для фабричних робітниць), себ-то споденя, які після французьких законів вільно носити женщинам лише за дозволом поліції.

— **З Хойниць.** По переведеній недавно судовій розправі увільнено різняка Ізраельського від вини і кари, бо свідки не могли доказати, що він критичного дня ніє в мішку. Тепер доносять знова, що прокуратор зажадав ревізії вироку і незабаром відбуде ся нова розправа в хойницькім суді.

— **Робота в огороді в вересні.** В сім місяці чути вже осінь, але она заповідає ся ще лиш тим, що в сім місяці збираємо найбільше садовини. Тепер потреба нам найбільше о то подбати, зоби добре зібрати садовину і відповідно зжиткувати: одну приготувати на продаж, другу для власного ужитку. Пригадуємо, що тепер пора робити сушенці і повила. До сушеня овочів добре було би постарати ся о відповідну сушарню, на котрій можна би сушити не лиш садовину, але й всяку городинну на продаж і для власного ужитку. Хто хоче сирі овочі спрятати собі на зиму, повинен їх осторожно зривати, а не обтрясати. По зібраню овочів треба слабі дерева притявати і гноїти. До гноєня дерев овочевих треба брати ся завчасу, доки ще соки добре кружать, щоби очка добре розвивали ся і відтак на весну красно випускали. — В огороді треба ксе запрятувати, що вже нездале, нищити буряни, а порожні грядки можна ще обсіяти; іменно треба сіяти моркву (коротку) і садити зимову салату, при чім треба уважати, щоби рядки були один від другого на 40 до 50 сантиметрів далеко. Так само сіє ся карафіоли, білу і червону капусту, і т. и., щоби мати розсаду до теплих скринь, коли настануть морози. Тепер треба прятати кінський гній до теплих скринь. А не треба також забувати на то, щоби робити компост. У вересні все ще пора садити суніці: «Люй Готіє» (Luis Gauthier), котрі кілька разів до року родять, а суть дуже добрі в смаку. У вазонки садить ся тепер ті цибульковаті рослини, котрі мають в зимі цвисти. З запрятуванням на зиму можна подождати аж до половини жовтня.

— **Перепона на берегах.** На сегорічних берегах циклістів в Київі приключила ся сумішна пригода. В часі, коли два герої добували всіх сил, щоби скорше доїхати до мети, дві безроги закрили ся через паркан і мимо наклакувань публіки та комітету положили ся одна побіч другої на дорозі, куда мали переїздити циклісти — до слави. В виду такої перепони, серед гомеричного сміху публіки, мусіла циклісти задержати ся.

— **Афоризми Нітшого.** 1) Ніхто не почуває ся до вдячності для особи образованої за те, що она старає ся приноровити себе до товариства,

в якім показати вищий ступінь просвіти уважає ся за нечемність. — 2) З тим більшим запалом кидаємо ся до води спасати потопачого, коли при тім є присутні люде, що не відважили би ся на подібний поступок. — 3) Обурити ся, а при тім мовчати, се для обох сторін найнеприємнійший спосіб покінчення полеміки, бо напасник приймає се звичайно як висказ погорди.

— **Поправка.** В рецензії в *Барона циганського* вкрала ся ошибка, яку мусимо сиравити задля повного змислу висказаної гадки. Мало бути сказано так: Статя і голос дебютантки, они Кравчуківної надають ся вповні до субреткових ріль, а надто она виявила почуте музичного ритму і чистоту інтонації в кольоратурі сеї партії.

— **Дрібні вісті.** Намісн. гр. Пінїньський приїхав до Львова. — Віцепрезидент намісництва п. Лідль виїхав до Аббації на ліченє. — В Глинянах має заснувати ся цукроварня заходами акційного товариства. В сій сираві товариство робить вже заходи що-до садження бураків в околиці. — В Делятині на залізничій стациї відірвали ся від поїзду 12 вагонів і покотили ся в долину до ріки Лубижної. 10 вагонів поторощило ся цілком. — Міска рада в Трпесті ухвалила построїти на циментарі крематориум (першу в Австрії).

Телеграми.

Відень, 18. вересня. Вчера відбула ся кількогодинна рада міністрів під проводом президента міністрів д-ра Кербера.

Оломунець, 18. вересня. Провідники німецької, народної партії радили вчера над виборчою акцією. Рішено піднести як найострійшу обструкцію против основаня чеського університету на Моравії і висказати правительству своє недовіре з сеї причини.

Прага, 18. вересня. На вчерашних виборчих зборах промовляв посол д-р Дик в обструкційнім дусі, але доказував, що не належить вязати послів волею виборців, бо тактика залежить від хвилі і обставин. Дикови ухвалено вотум довіря і поручено єго вибір наново.

Будапешт, 18. вересня. Говорять, що міністер говеведів Фасрвари небавом має подати ся до димісії. Єго наслідником вказують генерала Гекель-Галюці-єго.

Дрезно, 18. вересня. Князь Альберт саский, вертаючи вчера вечером з фамілійного обіду в Пільніц до свого мешканя в Волька, коло Носен, ував з повозки, коли сполошили ся коні, так нещасливо, що до 10 минут покінчив житє.

Лондон, 18. вересня. Бюро Райтера доносить, що в Глясгові случило ся пять нових случів чуми.

Гага, 18. вересня. Правительство повідомило консуля в Лявренцо Маркес, щоби заявив Крігерови, що голєндерске правительство хоче віддати єму до диспозиції возний корабель для приїзду до Голяндії. Корабель міг би, на жаданє Крігера, вже за 5—6 днів прибути до Лявренцо Маркес.

Пекін, 18. вересня. Посли ухвали заявити, що не мають повномочия для переговорів з князем Чингом Роспійске посольство одержало від свого правительства розказ покипеть Пекіну.

Лондон, 18. вересня. Розпочало ся вже поступенне вицофуване війск з Пекіну. 5 російських полків вислано до Манджурії, звідки надійшли некорисні вісті. В Пекіні остало 8.000 Росиян. Япанія хоче вицофати 15.000 свого війска, а полщити лише 7.000.

Руский народний театр.

„Ой не зоди Гривро та на вечерниці“, народна драма в 5 актах д-ра Александрова і М. Старицького, виставлена в неділю, стягнула стілько публіки, що задля недостатку місця богато осіб мусіло завернути ся. Представленє сим разом спізнило ся о чверть години, — а радили-б ми дирекції вже до кінця держати ся свого похвального звичаю, як найточнійшого початку представлень. Мимо сего кєнець припав на 10 годину, — що свідчить добре о старанях режісерії.

Про гру артистів можемо і сим разом висказати ся лише з самими похвалами. Пна Гембицка, мимо недостаточних средств сценічних для креації української поетки Марусі Шурай, зуміла заняти публіку своєю грою. Єї батьки

ч. Гембицький і пні Осиповичева були знамениті як завєгди, пні Рубчакова, хотяй недиспозована, виїшла симпатично, а пна Бучмавівна, перенявши на себе сьвіви Марусі і Галини виратувала таким способом вокальну сторону представлення.

З між парубків, молодий підпарубочий Дмитро, якого представляв п. Стадник, поривав всіх своїм темпераментом і вдачною грою. Сцена диригованя хором в четвертім актї виїшла так знаменито, що на жаданє публіки мусіла бути повторена. Не менша тут заслуга належить ся і хором, який під батотою Дмитра виявив задивляючу карність та рутіву. П. Григорович в роли Гриця виїшов зовсім добре, хотяй і сим разом можна би справедливо зробити ту саму замітку, що попередного разу; ролю мстивого Потапа віддав п. Рубчак з потрібним завязьтєм.

Навпослідок ми лишили найважливішу ролю Хоми, яку п. Поліщук відограв зовсім поправно. Але ми не годимо ся з цілим пониманєм сеї ролі так, як єї до тепер виводжено на рускій сцені, бо хотяй оно не шкодить ролі і грі актора, то шкодить штуці, шкодить загальній цілости. Тому хочемо, без огляду на гру теперішнього представителя сеї ролі, висказати наш погляд на неї.

Нераз вже штука д-ра Александрова стрічала ся в критиках з закидом наївної, немічної композиції, хотяй єї сценізував такий сценічний мистець, як Старицький. Іменно закидувано драмі, що цілу єї акцію «робить» Хома, а діві особи порушають ся як манекіни на шнурах, які Хома потягає після своєї волі і цілий. І сиравді сеї закид був би слушним, колиб автори не були зробили Хому горбатим і бридким, і до того ще кулявим, а претенсїональним і завязьтим. Через сї прикмети став він посьміховиском цілого села. Як зараз з початку колядники штовхають єго та насьмівають ся з него, так і через цілу драму повинні до него відносити ся з легковаженєм, кпінками і постами.

Однак, як то звичайно буває у горбачів, Хома є дуже претенсїональний. Він вибрав собі найкрасну дівчину з села і єї хоче посватати. Єго роля привселюдного сміхованця стає єму тепер важкою, але він з кєчности удає з себе покірного, веселого і з вродженим горбачам дотепом жартує собі з всіма і з всего. Єго намови і інтриги виходять так невинно, весело і позірно без всякого наміру, що они не то не повинні разити видця, як се закидають критики, але він лєдвє їх повинен запримітити.

Одним словом Хома повинен бути не драматичною, а комічною фігурою, а ліпше сказавши трагі-комічною. Бо лише на самотній, в монольогах він повинен відкривати свої таяталєві муки, свою жадобу за красою, за любовю своєю зависть до всіх краще вивінуваних людий, навіть в старанях коло матери та осьвідчинах Марусі, він повинен удавати з себе весельчака, що своєю добротою і смішностю хоче розбрігти, а не попадати в патос, як справдішний амант.

Отже після нашої думки Хома не є тим стереотиповим а чорним характером, лише високо оригінальною і характеристичною, комічною фігурою, яка ще чекає на талановитого виконавця. Драма-ж не відгриває ся прецінь між Хомою а Марусею, але між нею а Грицем, між Дариною а Потапом. У Хоми відгриває ся внутрішна драма, в самій єго особі, між тим сміхованцем Хомою, яким він є для всіх людий, а тим демоном Хомою, яким він виявляє ся на самотині. Не місце тут ваводити докази на підперте сего погляду, хотяй в текстї можна найти їх дуже богато. Піддаємо лише свою гадку, але заразом висказуємо надію, що такою інтерпретацією характеру Хоми, ціла драма зискала би богато на природности.

Надісланє.

Лічниця д-ра А. Тарнавського в Косові за Коломиєю

отворена до кінця жовтня. Средства: ліченє водою і иньші фізикально-лічниця д-ра Лямана.

Малий фейлетон.

ПОЧИНОК.

(Виймки з довшого оповідання)

Богдана Ленкого.

(Далі).

— І так тепло, кажете — відповів засоромлений Починок і пішли далі. Лиш дивився і дивувався в душі. А говорити не хотів. Соромився тої загати. За яку хвилину прийшли до дому, де на вікнах за величезними шибками стояли гроші.

— Ту їх робять певно — погадав собі, але питати панка не хотів, лиш подивився на него і чекав, чи сам він не скаже, бо панок пераз поясняв ему всяку всячину.

— Дивно вам, що тільки грошій? — запитав панок.

— Таже дивно.

— Ми ту підемо. Канцелярія.

— Ка-анцелярія, — повторив Починок з дивом і тривою.

— Таже канцелярія. Підемо і ту нам видадуть письмо до бургу.

— Може йдуть ви самі?

— Е ні. Підемо разом. Я за вас буду все казати, але і вам треба бути конечно.

— Га, як треба, то треба.

Панок справді говорив все, а По-

чинок стояв покійно біля дверей. Панок казав дати на письмо 14 срібних. Починок розвинув тремтливими руками шматину за пазухи і дав. Панок за тоє дістав якийсь папер, на котрім була всяка всячина повписувана і показав его Починкови. Починок подивився і зітхнув. Панок сховав папер і вийшов. Починок пішов за ним. Він аж трясся зі страху і з диву. Так у него єсть письмо до бургу. Значить, він буде там і розповість всю кривду. Все розповість по правді. Якось горячка обхопила его. Мало не плакав зі зворушення... За хвилину він там буде...

— Ходіть скорше — нагнів панок.

— Куди? Просто тамки?

— Таже тамки. Ходіть же!

Починкови серце молотом било... За хвилину він там буде...

— То ту — сказав панок, впроваджуючи его на подвірє першої лучшої кам'яниці.

Ту??... Ой падоньку мій.

— Не падькайте. Виймайте гроші.

— Та які гроші??

— Такі, що треба. Треба за вступ заплатити. Правда, що всюди платите: і в ксьондза і в нотаріюша і в гадуката, а ту хотілибсьте так за даремно.

— А як на дорогу не стане??
— Байка дорога, вам звернуть кошта. Давайте ту!

Старий розв'язав платок зубами. Панок глянув — грошій було мало.

— Та з тим ви до Відня їхали, га?? — закричав злісно. — Не встиг вам було?

— Не мав більше, паноньку. Зісправди, що не мав. Як тоє, то позичте. Віддам з процентом. Як лиш виграю, то віддам.

— А кількож ви там маєте?

Починок рахував.

— Десять без двох і штирох новеньких

— То значить сім срібних і 96 нових, так?

— Так так. Сім цілих, девять шусток і знов шість нових.

— Давайте-ж ту тих сім Решту я сам додам. І зачекайте.

— Ах паноньку милосерний! Бодайже вам Пан Біг додав на щастю та на здоровлю та на діточках ваших, що ви мене поратували, що ви мені пропасти не дали, бодайже вам... і старий хотів панка цілувати в руку. Але панок вирвав руку і сказав гордо:

— Не треба, зачекайте!

Починок ждав, ждав так пильно, як лишень галицький хлопець ждає. Тото дождання перейшло в кров

нашого хлопа. Цілими годинами він жде при дверох суду, годинами вистоює в передпокою адвоката, на коритарях староства і в сінях ради повітової. До штайрамту принесе гроші за податок і жде. До склепу прийде купувати соли або нафти і жде. Працює гірко, живе як худоба, тягне покійно ярмо і жде. Чого?? Сам не знає. Мабуть, що пільги, якоїсь кращої долі, о котрій навіть поняття не має — але жде.

— Підпер Починок мур як кар'ятида і ждав. Минали его пани і пані, дітвори і слуги, зглядалися на него, сьміялись, шептали між собою, а він нічо, лиш ждав.

Що его обходили ті шепти і сьміхи. За хвилину дістав письмо і ввійде до бургу, тоді сьмієся цілий сьвіте — Починок пан.

В цілій кам'яниці повідчинювали вікна і дивилися на хлопа, що стояв як нежива істота. Показували на него палцями, дивилися через шкла, а він ждав.

— Злісні діти кидали на него кістками зі сливок, кульками з паперу, але він собі з того нічого не робив, лиш ждав.

(Д. 6.)

— РІК ЗАСНОВАННЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕРЪ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припоручене Всч. Духовенству і всім вірним Епископ. Митроп. і Преосв. Еп. Ординариатам всіх трех єпархій, обезпечає будинки, урядженє домашнє, скот, господарскі зваряди, збіже в зерні і соломі, сіно в стєгах і будинках против шкід огневих.

Стан фондів гваранційних з днем 31-го грудня 1899 вносить:

Фонд резервовий	245.814 кор. 52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій,	148.480. „ — „	
„ спеціальна	1.684 „ 80 „	
Фонд основний	72.000 „ — „	
„ емеритальний	18.166 „ 60 „	

Тарифи «Дністера» дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроболочно. До кінця 1899 року вносили виплачені шкоди 1,669.565 кор. 38 сот. Поліси «Дністера» приймає Банк красний і Каса ощадности у Львові, Коломиї, Самборі, Долині, Святкові, Городенці, Теревовлі і Заліщиках при позичках гіпотечних.

На житє можна обезпечитись через «Дністеръ» в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає найкористнійши услівя, представляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає поліси і квіти в рускїм язичі. Зголошеня о уділенє агенцій в окрестностях, де нема близько агентів «Дністера», приймає ся. «Дністеръ» виплатив агентам по конєць 1899 р. провізії 216.714 корон.

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просьвіти».)

Інформації і посередництво до заключення ОБЕЗПЕЧЕНЬ ЖИТЕВИХ в найкористнійших комбінаціях.

Повнє вишнє ви змалюнок 1/10 і 1/10 доддаєть до і змалюнок на копїа адм. «Дністеръ» на

Товариство взаїмного кредиту

„ДНІСТЕРЪ“

стоваришенє з обмеженою порукою, Львів, ринок ч. 10

(дім «Просьвіти».)

уділяє позички за оплатою 5 1/2% і 1% додатку на кошта адміністраційні, властителям ґрунтів і господарств до 500 корон за порукою двох відновідних ручителів або за інтабуляцією, над 500 корон тільки за інтабуляцією на першій місяци, до сплати в ратах на 3 до 10 літ. Сьвященники, не посідаючі реальностей, мусять крім поруки двох ручителів предложити еще полісу житєву; обезпечитись можна через «Дністеръ» в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові після вських можливих комбінацій.

Згаданє Товариство приймає вкладки до опроцентования від членів і третих осіб по 4%.

Удїл членський вносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і позичку дістати може тільки член обезпечений в «Дністеръ».

Інформації уділяє Дирекция листовно або агенти Товариства взаїмних обезпечень «Дністеръ».

Артистичне заведење ритовниче малярства шильдів. відливаня, таблиць, виріб печаток кавчукових і великий вибір кавчукових друкарень

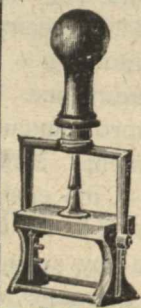
Генрик Шапіра

Львів, ул. Коперника ч. 3 (побіч антики Вп. Миколаша).

Виконує дуже красно всьлякі роботи, а іменно: печатки кавчукові і металеві для громад і урядів парохіяльних. Шильди мальовані на шклі, дереві, блясі та полотні. Всьлякі лякерования, позолочуваня хрестів. Таблиці і шильди лянї з ріжних металів, таблиці нагробні і назви улиць, числа на доми.

Гравури на металю та дорогих камінях, печатки, штанци, відзнаки, букви, монограми, герби і ґузики до упряжи та ліберії. Марки печаткові, бляшки шпунт. для броварів. Нумератори і стемплі на датум. Обцяги до пльомб, шабьлони. Краска до печаток та хемічна краска до білизни!

Цінники даром і франко.

Всьлякі КУПОНИ

ВІЛЬСОВАНІ

ЦІННІ ПАПЕРІ

виплачує без погручення провізії або коштів

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ

Гіпотечного.